

21. Gerontologie

Otázky lékaře a odpovědi pacienta

Pan Hlaváček půjde na operaci (*Dialog 1*)

Paní Zemanová nezvládá péči o manžela (*Dialog 2*)

Česká Alzheimerovská společnost (*Text 1*)

Parkinsonský syndrom (*Text 2*)

Pacientku přivezla LSPP (*Poslech*)

Test

Gramatika: Instrumentál plurálu maskulin a neuter: substantiva, adjektiva a zájmeno ten

Otázky lékaře a odpovědi pacienta

21_01_1 Kde jste pracovala před odchodem do důchodu?

Učila jsem na základní škole.

Audio 21_1_2 Kolik let bylo vašim rodičům, když zemřeli?

Otci bylo 79 a matce 66.

Audio 21_1_3 Na co zemřeli vaši rodiče?

Mamince nic vážného nebylo, lékař říkal, že zemřela stářím. Bylo jí 93 roků. Tatínek dostal druhý infarkt, když mu bylo teprve 60.

Audio 21_1_4 Máte nějaké sourozence?

Ano, mám dvě sestry a bratra.

Audio 21_1_5 Jsou vaši sourozenci zdraví?

Bratr je zdravý. Sestra má osteoporózu, měla zlomený krček a byla na operaci.

Audio 21_1_6 Máte děti?

Ano, mám dvě dcery.

Audio 21_1_7 Máte v rodině onemocnění jako osteoartróza, osteoporóza, artritida, Alzheimerova choroba nebo nádorová onemocnění?

Bratr má artritidu. Matka zemřela na rakovinu dělohy.

Audio 21_1_8 Byl jste někdy vážně nemocný?

Ne, nic vážného mi nikdy nebylo.

Audio 21_1_9 Prodělala jste nějaké vážné onemocnění?

Ano, měla jsem žloutenku. Měla jsem zhoubný melanom kůže.

Audio 21_1_10 Byla jste někdy na operaci?

Ano, byla jsem na operaci kolenního kloubu.

Ano, mám transplantovanou ledvinu.

Audio 21_1_11 Měl jste někdy nějakou operaci?

Byl jsem na operaci šedého zákalu.

Audio 21_1_12 Berete nějaké léky?

Ano, beru něco na tlak.

Ano, beru léky na diabetes.

Beru diuretika.

Audio 21_1_13 Jak se to stalo, že jste upadla?

Bylo mi slabo, na omdlení, cítila jsem závrať.

Audio 21_1_14 Jak jste upadl?

Uklouzl jsem.

Audio 21_1_15 Bolí vás teď něco?

Ano, bolí mě rameno, jak jsem se uhodil při pádu o stůl.

Ne, nic mě nebolí, jenom cítím slabost.

Audio 21_1_16 Pamatujete si, jak se to stalo?

Ne, vůbec si nevzpomínám.

Ano, spadla jsem na ulici, ale vědomí jsem neztratila.

Audio 21_1_17 Bydlíte sám?

Ano, bydlím sám.

Ne, bydlím se synem.

Bydlíte sama?

Bydlím u dcery a její rodiny.

Audio 21_1_18 Navštěvují vás vaše děti?

Ano, vidíme se jednou, dvakrát za měsíc.

Ne, s rodinou syna se vůbec nestýkám.

Audio 21_1_19 Kdo vám bude pomáhat, až vás propustí z nemocnice?

Děti a manželka.

Chodí ke mně pečovatelky, pomáhají mi s úklidem, taky nakupují a nosí mi obědy.

Nemám nikoho, nevím.

1. Jak začíná otázka lékaře?

_____ Kolik let bylo vašim rodičům, když zemřeli?

_____ Na co zemřeli vaši rodiče?

_____ Jak se to stalo?

_____ Pamatujete si, jak se to stalo?

_____ Kdo vám bude pomáhat, až vás propustí?

2. Doplňte do dialogů otázky lékaře.

Dialog 1

? Kde jste pracoval, před odchodem do důchodu?

V bance jako pokladník.

? Na co zemřeli vaši rodiče?

Tatínek zemřel stářím, bylo mu 92 let. Maminka měla rakovinu tlustého střeva.

? Máte nějaké sourozence?

Ne, nemám.

? Máte v rodině onemocnění jako osteoartróza, osteoporóza, Alzheimerova choroba...?

Ano, otec měl Alzheimerovu chorobu.

Dialog 2

? Bydlíte sama?

Ne, bydlím s manželem.

? Navštěvují vás vaše děti?

Ano, chodí často na návštěvu.

? Kdo vám bude pomáhat, až vás propustí z nemocnice?

Manžel a dcera, bude chodit odpoledne po práci.

Audio 21_2 Dialog 1**Lékařka, pacient (pan Hlaváček, 77 let)**

Lékařka: Pane Hlaváčku, kolik let bylo vašim rodičům, když zemřeli?

Pan Hlaváček: Mamince bylo 86, táta zemřel dřív, to mu bylo 81 roků.

Lékařka: A na co rodiče zemřeli?

Pan Hlaváček: Maminka měla Alzheimeru a otec měl rakovinu tlustého střeva.

Lékařka: Máte nějaké sourozence?

Pan Hlaváček: Jednu sestru.

Lékařka: Je zdravá?

Pan Hlaváček: Pokud vím, tak ano.

Lékařka: Máte děti, pane Hlaváčku?

Pan Hlaváček: Ano, mám dva syny.

Lékařka: Bydlí daleko nebo tady ve městě?

Pan Hlaváček: Ten starší bydlí kousek, pět stanic tramvaj. Chodí za mnou často. Mladší se odstěhoval a žije s rodinou v Ostravě. Vidíme se jen asi dvakrát za rok.

Lékařka: Bydlíte tedy sám?

Pan Hlaváček: Ano, s manželkou jsme se rozvedli už před lety.

Lékařka: Pomůže vám někdo, až vás po operaci propustí z nemocnice?

Pan Hlaváček: No, každý den ke mně chodí pečovatelky, nosí mi obědy, tak bych se mohl domluvit s nimi, kdyby byla potřeba další pomoc. Synovi nechci říkat, má svých starostí dost.

Lékařka: Určitě se domluvíte s pečovatelskou službou na pravidelné pomoci. Dám vám také kontakt na organizaci Život 90. Slyšel jste o ní?

Pan Hlaváček: Ne.

Lékařka: To je organizace, která kromě osobní asistence zajišťuje také čtyřadvacetihodinovou tísňovou péči. Ta vypadá tak, že u sebe nosíte tlačítko, třeba na krku nebo na ruce, a když se váš zdravotní stav náhle zhorší, nebo třeba spadnete, stisknete tlačítko a budete během chvílky spojen s dispečinkem.

Pan Hlaváček: To je něco jako telefon?

Lékařka: Ano, říká se tomu hlasitý telefon. Nemusíte mít telefon v ruce, ale můžete tak hned mluvit s kvalifikovanou zdravotní sestrou, která okamžitě zorganizuje pomoc.

Přečtěte si rozhovor a odpovězte.

Je v rodině pana Hlaváčka dlouhověkost? **Ne.**

Vyskytuje se v rodině pana Hlaváčka onemocnění způsobující demenci? **Ano.**

Kdo v rodině zemřel na onkologické onemocnění? **Otec.**

Má pan Hlaváček dobré vztahy s dětmi? **Ano, navštěvují se.**

Může se manželka pana Hlaváčka o něho starat? **Ne, rozvedli se.**

Využívá pan Hlaváček nějaké sociální služby, **Ano, pečovatelské.**

Audio 21_3 Dialog 2

Lékař, pacient (pan Zeman, 77 let), manželka pacienta (paní Zemanová)

Lékař: Co vás trápí paní Zemanová?

Paní Zemanová: Pane doktore, já jdu s manželem, tady máme doporučení od praktického lékaře. Manžel je nemocný, už pět roků; jsem s ním doma a starám se o něho, ale teď se to zhoršilo.

Lékař: Dobrý den pane Zemane. Jak se dnes cítíte?

Pan Zeman: Jak bych se měl cítit? Špatně, ona mě chvíli nenechá, pořád mě někam tahá.

Lékař: Myslíte svoji manželku?

Pan Zeman: No tady tu ženskou. Nemám od ní chvíli pokoj. Já žádnou manželku nemám.

Lékař: Pane Zemane, půjdete teď se sestrou vedle, ona si s vámi bude chvíli povídat.

Paní Zemanová: Vidíte sám, pane doktore, není s ním žádná řeč.

Lékař: Vy se o svého manžela staráte sama, paní Zemanová?

Paní Zemanová: Pomáhá mi syn, bydlí ve stejném domě, každý den přijde a pomůže mi manžela obléknout, taky s umýváním, to on už sám nezvládá.

Lékař: A proč chcete, abychom manžela hospitalizovali?

Paní Zemanová: Je to s ním teď horší a horší. Vyhání mě i syna, když mu chceme pomoci s jídlem nebo na záchod, nadává a vyhrožuje. Pak je zase úplně zmatený, neví, kdo jsem, posílá mě pryč a křičí na nás.

Lékař: A bere ty léky, které má předepsané?

Paní Zemanová: To je snad nejhorší, pane doktore, odmítá je, dá mi hroznou práci léky do něj dostat.

Lékař: Když se jeho stav během hospitalizace zlepší, chcete o něj zase pečovat doma?

Paní Zemanová: Určitě, ano.

Lékař: Ale víte, že můžeme upravit jenom manželův přístup k lékům, ale nemůžeme ho vyléčit.

Paní Zemanová: Tomu rozumím.

1. Přečtěte si rozhovor a vyberte odpověď A), B) nebo C).

Pana Zemana posílá ke specialistovi _____

a) manželka
sám.

b) praktický lékař

c) Nikdo ho neposílá, chtěl přijít

Stav pana Zemana je teď _____ .

- a) horší b) stejný c) lepší

Pan Zeman _____

- a) nepoznává manželku. b) poznává manželku. c) Poznává manželku, ale zlobí se na ni.

Pan Zeman _____ pomoc se sebeobslužnými aktivitami.

- a) občas potřebuje b) nikdy nepotřebuje c) vždy potřebuje

Pan Zeman _____

- a) bere předepsané léky b) nebere předepsané léky c) bere léky, ale jsou s tím problémy

2. Vyplňte údaje z částečné anamnézy pana Zemana.

Pacient _____ 77 let, do ordinaci přichází v doprovodu _____ manželky na _____ doporučení _____ praktického lékaře. Na začátku rozhovoru svou manželku _____ nepoznává. Paní Zemanová udává, že se _____ stará o manžela spolu se _____ synem. Pomáhají mu se _____ sebeobslužnými aktivitami. V poslední době se _____ stav pacienta _____ zhoršil. Objevuje se zmatenost a agresivita. Paní Zemanová žádá o _____ hospitalizaci manžela, protože má potíže dávat mu _____ léky.

Audio 21_4 Text

Alzheimerova choroba a jiná onemocnění způsobující demenci

S poskytováním dlouhodobé péče úzce souvisí demence a Alzheimerova choroba. Pacientů s těmito onemocněními bude přibývat s prodlužující se délkou života a proto, že tato onemocnění jsou zatím nevyléčitelná. Tak bude narůstat potřeba dlouhodobé péče, ať už domácí či institucionální. Je proto nezbytné, aby se státy připravovaly na zvýšené nároky na zdravotní a sociální služby a mohly tak poskytnout nemocným pomoc, podporu a léčbu, která dokáže zpomalit postup nemoci. V této souvislosti je potřeba informovat veřejnost o všem, co stárnutí a s ním spojená onemocnění přináší. Informování rodinní příslušníci můžou také lépe rozpoznat první příznaky demence a Alzheimerovy choroby.

Pomoc občanům postiženým demencí nabízí v České republice od roku 1999 Česká Alzheimerovská společnost (ČALS) – občanské sdružení. Spolupracují v ní profesionální gerontologové (lékaři, zdravotní sestry, sociální pracovníci, studenti sociální práce) a rodinní příslušníci nemocných. Česká Alzheimerovská společnost je členem mezinárodních organizací Alzheimer Europe a Alzheimer's Disease International. Alzheimer Europe jako nevládní organizace si klade za cíl koordinovat spolupráci Alzheimerovských společností v Evropě, kterých je v současnosti 36, a sloužit jako zdroj informací o všech aspektech demence.

Alzheimer's Disease International je mezinárodní federací Alzheimerovských společností ve světě, která usiluje o zlepšení kvality života pacientů s demencí a jejich rodin. Pořádá v rámci Alzheimerovské univerzity workshopy pro zdravotníky a dobrovolníky z národních společností a také organizuje každý rok mezinárodní konferenci, která je multidisciplinární událostí, kde se setkávají lidé se zájmem o problematiku demence z celého světa. Měsíc září je Mezinárodním měsícem a 21. 9. je Mezinárodním dnem Alzheimerovy choroby. Cílem tohoto dne je zvýšit povědomí veřejnosti o této nevyléčitelné nemoci a jejím dopadu na rodiny.

1. Přečtěte si text a následující tvrzení označte jako pravdivá (P) nebo nepravdivá (N).

Protože lidé žijí déle, bude více pacientů s onemocněními způsobujícími demenci. (P)

Státy jsou dobře připravené na rostoucí počet pacientů s demencí. (N)

Informování veřejnosti v souvislosti se stárnutím a demencí je velmi důležité. (P)

V ČALS spolupracují jenom profesionálové z různých oborů. (N)

Nevládní organizace Alzheimer Europe poskytuje dlouhodobou péči nemocným. (N)

Alzheimer's Disease International vzdělává zdravotníky a dobrovolníky. (P)

Mezinárodní den Alzheimerovy choroby je zaměřen na veřejnost. (P)

2. Vytvořte správná spojení. (Drag and Drop)

poskytování	onemocněními	poskytování dlouhodobé péče
nároky na	nemoci	nároky na zdravotní a sociální služby
příznaky	zdravotní a sociální služby	příznaky demence
pacienti s	života	pacienti s onemocněními
postup	dlouhodobé péče	postup nemoci
délka	demence	délka života

Audio 21_5 Text

Parkinsonský syndrom

Parkinsonský syndrom popisuje klinický stav pacienta, u kterého se vyskytují tyto příznaky: svalová rigidita, hypokineze, bradykineze, hypomimie a klidový tremor. Parkinsonismus je nejčastěji zapříčiněný idiopatickou Parkinsonovou nemocí, méně často vzniká sekundárně jako polékový (blokací dopaminergních neuronů), toxický či vaskulární.

Parkinsonova choroba je chronické progresivní onemocnění s degenerativním zánikem neuronů v oblasti pars compacta substantia nigra, což se v důsledku projeví jako hypokineticko-hypertonický syndrom s výše zmíněnými příznaky. Diagnostika je klinická, můžeme využít testu odpovídavosti na dopaminergní podnět (podání levodopy). S terapií začínáme až při narušení běžných denních aktivit. Je možno podávat prekurzor dopaminu, dopaminergní agonisty, anticholinergika či využít hluboké mozkové stimulace (neuropacemaker).

1. Spojte substantiva s vhodnými adjektivy.

vaskulární	stav	vaskulární Parkinsonismus
klinický	zánik	klinický stav
progresivní	rigidita	progresivní onemocnění
degenerativní	onemocnění	degenerativní zánik
svalová	Parkinsonismus	svalová rigidita

2. Doplňte do vět vhodná slovesa ve správném tvaru.

zanikat, projevit se, vyskytovat se, podávat, vznikat, využít

Příznaky jako například svalová rigidita, hypokineze a další _____ se vyskytují u pacientů s Parkinsonským syndromem.

Parkinsonismus někdy _____ vzniká sekundárně, například jako polékový.

U tohoto onemocnění degenerativně _____ zanikají neurony v oblasti pars compacta substantia nigra.

Zánik neuronů _____ se projeví jako hypokineticko hypertonický syndrom.

Lékař může _____ využít testu odpovídavosti na dopaminergní podnět.

Při léčbě se také může _____ podávat například prekurzor dopaminu.

Audio 21_6 Poslech

V nemocnici, příjem pacientky (paní Janoušková, 82 let), kterou přivezla LSPP.

Lékařka: Paní Janoušková, pamatujete si, co se vám stalo?

Paní Janoušková: Ano, pamatuju si to moc dobře.

Lékařka: Můžete mi to povědět?

Paní Janoušková: No spadla jsem a manžel hned volal první pomoc. Já jsem mu říkala, ať to nedělá, že mi nic není.

Lékařka: Jak jste se cítila předtím, než jste spadla?

Paní Janoušková: Už od rána se mi motala hlava. Udělala jsem sobě a manželovi snídani, ale to už jsem cítila něco jako závrať, tak jsem si raději lehla na gauč a četla jsem si.

Lékařka: Cítila jste se lépe, když jste ležela?

Paní Janoušková: Ano, nic mi nebylo. Potom na mě manžel zavolal z pokoje, já jsem se zvedla a pak už se na nic nepamatuju.

Lékařka: Bylo vám nevolno, na zvracení?

Paní Janoušková: To ne, jen ty závratě, bylo mi na omdlení.

Lékařka: Už se vám to stalo někdy dříve?

Paní Janoušková: Poslední měsíc se mi to stalo několikrát, ale vždycky jsem se nějak zvedla sama.

1. Poslouchejte rozhovor a následující tvrzení označte jako pravdivá (P) nebo nepravdivá (N).

- Pacientka si vzpomíná, co se stalo. (P)
 Pacientka si zavolala první pomoc. (N)
 Pacientka trpěla už od rána závratěmi. (P)
 Pacientka už od rána ležela a nevstávala. (N)
 Pacientka cítila nauzeu. (N)
 Potíže se u pacientky vyskytly už dříve. (P)

2. Poslouchejte rozhovor a vyplňte údaje v anamnéze.

Pacientka si _____ pamatuje, co se stalo. Její manžel zavolal první _____ pomoc, protože _____ spadla. Od rána měla _____ závratě, proto si _____ lehla a četla si. Když se náhle _____ zvedla, _____ omdlela. Závratě a pád se _____ objevily už dříve.

Kazuistika

Pacientka, rok narození 1931
 přivezena LSPP, přijata na interní oddělení
 RA: v rodině Alzheimerova choroba (otec)
 OA: před rokem operace kyčelního kloubu, v minulosti neprodělala žádná závažná onemocnění

Přečtěte si kazuistiku a zodpovězte následující otázky.

- Kdy se pacientka narodila?
- Prodělala nějaké vážné onemocnění?
- Má v rodině onemocnění jako osteoartróza, osteoporóza, artritida, Alzheimerova choroba nebo nádorové onemocnění?
- Byla někdy operovaná?

Test

1. Doplňte otázky lékaře k odpovědím pacienta.

_____? Na co zemřeli vaši rodiče?

Otec zemřel na rakovinu plic a matka zemřela stářím.

_____? Jsou vaši sourozenci zdraví?

Bratr se léčí se srdcem, sestra je zdravá.

_____? Jak se stalo, že jste upadl?

Uklouzl jsem.

_____? Pamatujete se, jak se to stalo?

Ano, pamatuju.

2. Doplňte chybějící slova podle kontextu.

Máte v rodině _____ jako osteoporóza nebo artróza? **onemocnění**

Budete potřebovat _____ asistenci. **osobní**

Kontinence je základní _____ aktivita. **sebeobslužná**

Bydlíte _____ nebo s rodinou? **sám**

Kde jste pracoval před odchodem do _____? **důchodu**

3. Spojte části vět.

1. Otec zemřel	A. závratěmi.	1. C
----------------	---------------	------

2. Pacient si nepamatuje,	B. vážné onemocnění.	2. E
3. Pacientka trpí	C. stářím.	3. A
4. Matka prodělala	D. šedého zákalu.	4. B
5. Byl jsem na operaci	E. co se stalo.	5. D

Gramatika

Instrumentál plurálu – Masculina

Lékař si promluvil s novými pacienty.

Nad pokoji pro pacienty jsou operační sály.

Zájmeno	Adjektivum	Substantivum
ten	český, moderní	student, slovník, muž, pokoj
TĚMI	ČESKÝMI, MODERNÍMI	STUDENTY, SLOVNÍKY, MUŽI, POKOJI

Instrumentál plurálu – Neutra

Projížděli jsme českými městy.

Zájmeno	Adjektivum	Substantivum
to	české, moderní	město, moře, náměstí
TĚMI	ČESKÝMI, MODERNÍMI	MĚSTY, MOŘI, NÁMĚSTÍMI

Více o formách instrumentálu plurálu najdete [zde](#): **GG 7.7.2.**

Cvičení

1. Převeďte do plurálu.

Pod oknem _____ pod okny

Za stolem _____ za stoly

Před divadlem _____ za divadly

S lékařem _____ s lékaři

Nad domem _____ nad domy

2. Doplňte správný tvar plurálu po předložce.

ten český kamarád: s _____ těmi českými kamarády

to české město: mezi _____ těmi českými městy

ten nový pacient: za _____ těmi novými pacienty

to sportovní hřiště: před _____ těmi sportovními hřišti

ten cizí člověk: s _____ těmi cizími lidmi

to velké náměstí: za _____ těmi velkými náměstími

ten známý profesor: za _____ těmi známými profesory

3. Slovo v závorce doplňte ve správném tvaru plurálu.

Pacient trpí _____ (opakovaný záchvat). opakovanými záchvaty

To město je známé _____ (filmový festival). filmovými festivaly

Nejsem spokojený s _____ (pomalé auto). pomalými auty

Pokoje pacientů jsou nad a pod _____ (operační sál). operačními sály

Seznámil jsem se s jeho _____ (starší bratr). staršími bratry

Tady jste mezi _____ (dobrý přítel). dobrými přáteli

Ordinace jsou vybaveny _____ (nový rentgen a diagnostický přístroj). novými rentgeny a diagnostickými přístroji